

WINDPARK NIJ HIDDUM-HOUW

NOTA VAN ANTWOORD ZIENSWIJZEN CONCEPT NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU

Provincie Fryslân

APRIL 2017

Inhoud

1	INLEIDING EN LEESWIJZER	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Vervolprocedure	6
1.3	Methode van beantwoording en leeswijzer	6
2	INGEDIENDE ZIENSWIJZEN	7
2.1	Zienswijze van Simon Berndsen	7
2.1.1	Inspraak	7
2.1.2	Beroepsprocedure	7
2.1.3	Initiatiefnemer	8
2.1.4	Omgevingsadviesraad	8
2.2	Zienswijze van P.J.C. Bakker	8
2.3	Zienswijze van Mevr. W. Bakker-Davidse	9
2.4	Zienswijze van Dhr. P. Feenstra	9
2.4.1	Visualisatie	9
2.4.2	Slagschaduw	9
2.4.3	Verlichting 's avonds	10
2.4.4	Afvoer elektriciteit	10
2.4.5	Windmolens als zendpaal/mast	10
2.4.6	Participatie	10
2.4.7	Compensatie	11
2.4.8	Route aanvoer materialen	11
2.4.9	Overlast tijdens de bouw	11
2.4.10	NVLOW	12
2.4.11	Belangen bewoners	12
2.4.12	Locaties windturbines	12
2.5	Zienswijze van Mevr. G.W.J. Strik	12
2.6	Zienswijze van Mevr. A. Reitsma & A. Koers	13
2.6.1	Algemeen	13
2.6.2	Concept NRD	13
2.6.3	Conclusie	16
2.7	Zienswijze van Dhr. J.J.M. Post	16
2.8	Zienswijze van Dhr. R. Wartena	16

2.9	Zienswijze van IJsselmeervereniging (mede namens de Waddenvereniging en It Fryske Gea) Dhr. A. Wouda	18
2.9.1	Inleiding	18
2.9.2	Plan-MER en project-MER	18
2.9.3	Provinciale coördinatierегeling	19
2.9.4	Barro en structuurvisie Wind op land	19
2.9.5	Gemeente Súdwest-Fryslân (Swf)	19
2.9.6	Fasen MER	19
2.9.7	Autonome ontwikkelingen	20
2.9.8	Effecten	20
2.9.9	Beoordelingskader en effectbeoordeling	21
2.9.10	Monitoring en evaluatie	22
2.10	Zienswijze van Recreatieboerderij Hilarides D.P. Hilarides	22
2.11	Zienswijze van Actiecomité Handen af van de Pingjumer Gulden Halsband Dhr. F. Smit	22
3	ZIENSWIJZEN/VRAGEN INFORMATIEAVOND	24
3.1	Vraag van mw. W. Vervoort	24
3.2	Vraag van Mw. R. Blits	24
3.3	Vraag van D. Lautenbach en Nynke Jaarsma	24
3.4	Vragen van Mw. H.G. Koops-Brals	25
3.4.1	Vervolgprocedure	25
3.4.2	Aanplakbiljet	25
3.4.3	Mens in zijn omgeving	25
4	ZIENSWIJZE OMGEVINGSADVIESRAAD	27
4.1	Inleiding zienswijze OAR	27
4.2	Opstellingsvarianten	27
4.3	Beoordeling gevolgen voor omwonenden	27
4.4	Omvang windpark Nij Hiddum-Houw	27
4.5	Paragraaf 1.2 saneringsopgave	28
4.6	Paragraaf 2.1 conclusie planMER	28
4.7	Paragraaf 4.2 MER in twee fasen	28
4.8	Paragraaf 4.3 & 4.4.2 Alternatiefontwikkeling & alternatieven windpark Nij Hiddum-Houw	29
4.9	Paragraaf 4.4.2 Plaatsingszone windpark Nij Hiddum-Houw	29
4.10	Paragraaf 4.4.2 Toelichting op de opstelling van windturbines per alternatief	29
4.11	Paragraaf 5.5.3 Geluid en slagschaduw	30
4.12	Slagschaduw	30

5	TOETSINGSADVIES COMMISSIE VOOR DE M.E.R.	31
----------	---	-----------

	BIJLAGE 1: TOETSINGSADVIES COMMISSIE M.E.R. OVER DE NRD D.D. 20 MAART 2017	32
--	--	----

1 INLEIDING EN LEESWIJZER

Van 16 januari tot en met 26 februari 2017 lag de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (hierna: NRD) van windpark Nij Hiddum-Houw ter inzage. Iedereen die dat wilde kon in die periode een zienswijze indienen bij de provincie Fryslân. De provincie heeft 15 zienswijzen ontvangen. Een reactie op de zienswijzen leest u in het voorliggend document: de Nota van Antwoord.

1.1 Aanleiding

Provinciale Staten van Fryslân hebben besloten een Provinciaal Inpassingsplan (hierna: PIP¹) op te stellen voor het realiseren van een windpark bij de Kop van de Afsluitdijk (windpark Nij Hiddum-Houw). Het windpark Nij Hiddum-Houw is een initiatief van het samenwerkingsverband Brouwer Windturbines B.V., Windpark A7 BV en Nuon Wind Development.

Conform het PS-besluit van december 2014 zal de planvorming gericht zijn op het toevoegen van netto 36 MW. Daarnaast zullen de bestaande turbines van het huidige park Hiddum-Houw, met een totaalvermogen van 5 megawatt (verder: MW), worden gesaneerd. Ook is het streven om in een straal van circa 2,5 km vanuit het midden van het huidige Hiddum-Houw nog meerdere (kleine) solitaire windturbines te saneren om zo de ruimtelijke kwaliteit te vergroten, mits dit technisch, financieel en ruimtelijk mogelijk en acceptabel is (met een gezamenlijk vermogen van maximaal 3 MW). Het saldo van gesaneerde windturbines wordt aan het nieuwe park toegevoegd. Het voornemen is een nieuw windpark te realiseren dat een toevoeging is van 36 MW ten opzichte van de huidige situatie².

De initiatiefnemers hebben samen het voornemen een windpark, met bijbehorende voorzieningen op en om het park operationeel te krijgen, te realiseren in het gebied rondom de Kop van de Afsluitdijk. De locatie ligt ten weerszijden van de Rijksweg A7 (zie afbeelding 1 voor het zoekgebied).

Afbeelding 1 Zoekgebied Windpark Nij Hiddum-Houw (blauwe zone)

¹ Het PIP heeft dezelfde status als een bestemmingsplan. In het PIP worden de locaties van de windturbines, parkbekabeling, inkoop- en/of onderstations, kabels tussen onder- en inkoopstation en meetmasten vastgelegd.

² De planvorming is gericht op het toevoegen van netto 36 MW. Het saldo van gesaneerde windturbines, met een totaalvermogen van 5-8 MW, wordt aan het nieuwe park toegevoegd. Dit houdt in dat het nieuwe park waarschijnlijk circa 42 MW groot moet worden (bron: Startnotitie Windpark Nij Hiddum-Houw).

1.2 Vervolgprocedure

Voor het windpark wordt momenteel een milieueffectrapportage (hierna: MER) opgesteld. De uiteindelijke keuze van het aantal windturbines en de opstelling van de windturbines wordt gemaakt nadat het eerste deel van het MER gereed is.

Na vaststelling van deze Nota van Antwoord en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau ziet het vervolg van de procedure er als volgt uit:

- 1 onderzoek en opstellen van het MER, de eventuele Passende Beoordeling en het ontwerp -PIP;
- 2 publicatie van het ontwerp PIP en de ontwerpvergunningen met het MER en eventuele Passende Beoordeling³;
- 3 inwinnen van adviezen (van onder andere de Commissie voor de m.e.r.) en zienswijzen over inhoud van het MER. Het inwinnen van zienswijzen over het ontwerp - inpassingsplan, ontwerp -Omgevingsvergunning, ontwerpvergunning Wet natuurbescherming en indien nodig, andere vergunningen;
- 4 besluit vaststellen PIP en de vergunningen en de publicatie daarvan;
- 5 mogelijkheid van beroep tegen het PIP en de vergunningen;
- 6 monitoring en evaluatie van de milieueffecten.

De meest recente planning van het project kunt u raadplegen op de website:

www.fryslan.fr/nijhiddumhouw.

1.3 Methode van beantwoording en leeswijzer

In deze Nota van Antwoord zijn de binnengekomen zienswijzen behandeld. In hoofdstuk 2 staan alle binnengekomen zienswijzen met een antwoord. In hoofdstuk 3 staan de vragen die op de informatieavond van 26 januari 2017 binnen zijn gekomen met een antwoord. In hoofdstuk 4 is de zienswijze van de Omgevingsadviesraad (OAR) opgenomen.

In hoofdstuk 5 is het advies van de Commissie voor de m.e.r. van 20 maart 2017 over de NRD opgenomen. In de beantwoording is aangegeven op welke wijze het advies van de Commissie voor de m.e.r. zal worden verwerkt in het MER.

³ Wanneer in de oriëntatiefase (voortoets/quick scan en m.e.r.) van een project of plan blijkt dat significante negatieve effecten op de habitats en soorten in een Natura 2000 gebied niet op voorhand uit te sluiten zijn (waardoor het risico bestaat dat de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald zullen worden), dient een zgn. 'passende beoordeling' te worden opgesteld. In een passende beoordeling wordt bepaald of daadwerkelijk significante negatieve effecten op kunnen treden als gevolg van het project of plan en zo ja, of deze mogelijk door middel van het nemen van mitigerende maatregelen tenietgedaan kunnen worden. Dit dient voor het initiatief afzonderlijk, maar ook voor het initiatief in combinatie met andere, reeds vergunde, maar nog niet gerealiseerde initiatieven onderzocht te worden. De uitkomst van een passende beoordeling kan zijn dat er wel of geen significante effecten als gevolg van het project of plan op zullen treden. Voor meer informatie:

http://api.commissiemer.nl/docs/mer/diversen/factsheet_05.pdf

2 INGEDIENDE ZIENSWIJZEN

Dit hoofdstuk bevat alle ingediende zienswijzen met daaronder de reactie van de provincie. Vanwege de leesbaarheid is er per aspect een paragraaf opgenomen met zienswijze en antwoord.

2.1 Zienswijze van Simon Berndsens

2.1.1 Inspraak

Graag wil ik van deze gelegenheid gebruik maken om mijn zienswijze op het concept NRD Windpark Nij Hiddum-Houw aan u te presenteren. Volgens de Provinciale coördinatie-regeling is er sinds 2010 maar één inspraakronde, waarin mensen (?) op alle ontwerp-besluiten tegelijk kunnen reageren. Ik neem aan dat deze bekendmaking van u daarvoor bedoeld is? In uw publicatie van dit concept NRD wordt daarover zo niet gesproken. Ook wekt u in deze bekendmaking de indruk dat de gemeente SWF het bevoegd gezag is bij de besluitvorming op de Omgevingsvergunning. Volgens de Provinciale Coördinatieregeling zijn de verantwoordelijkheden sinds 31 maart 2010 verschoven. Ik citeer uit de PCR: De verantwoordelijkheden verschuiven bij deze specifieke coördinatie voor windparken. Gedeputeerde Staten worden bevoegd voor de uitvoeringsbesluiten (vergunningen en ontheffingen) tenzij de rijksoverheid het bevoegd gezag was. De gemeente mag dus niet meer de Omgevingsvergunning verlenen en het waterschap niet meer de watervergunning (tenzij ontheffing is verleend).

Antwoord

De provinciale coördinatieregeling is inderdaad van toepassing. De terinzagelegging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau is een stap in de voorbereiding naar het opstellen van de milieueffectrapportage behorend bij het Provinciaal Inpassingsplan en de omgevingsvergunning. De ontwerp-besluiten voor die onderdelen volgen later. Er is dan opnieuw de mogelijkheid een zienswijze in te dienen. Met betrekking tot de bevoegdheid tot het verlenen van de Omgevingsvergunning hebben Provinciale Staten op 26 oktober 2016 besloten dit bij de gemeente Súdwest-Fryslân te laten. De publicatie van het MER, inpassingsplan en de (ontwerp)besluiten vindt gecoördineerd plaats.

2.1.2 Beroepsprocedure

Voor de beroepsprocedure op de definitieve besluiten is slechts één instantie aan zet: de Raad van State. Er is dus geen bezwaarprocedure bij het bevoegd gezag en beroepsprocedure bij de rechtbank. U bepaalt dus zelf wanneer alle ontwerp -besluiten en definitieve besluiten worden genomen en u regelt ook zelf de terinzagelegging. Is deze terinzagelegging en uw oproep tot het indienen van een zienswijze dan niet prematuur? Volgen er nog meer? Zo ja, dan is dit (weer) een incorrecte wijze van inspraak organiseren. Zie het debacle van FFDW: www.fryslanfoardewyn.nl

Antwoord

De provinciale coördinatieregeling is inderdaad van toepassing. De terinzagelegging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau is de eerste procedurele stap in de voorbereiding naar het opstellen van de milieueffectrapportage behorend bij het Provinciaal Inpassingsplan en de Omgevingsvergunning. De ontwerp -besluiten voor die onderdelen volgt later. Er is dan opnieuw de mogelijkheid een zienswijze in te dienen. Een beroepsprocedure is inderdaad alleen bij de Raad van State mogelijk.

2.1.3 Initiatiefnemer

Waarom wordt er door u, bij de communicatie naar het publiek toe, nergens vermeld dat ook de provincie Friesland zelf mede initiatief/deelnemer is in o.a. het project Nij Hiddum-Houw? Een project dat niet kan steunen op een draagvlak bij burgers? Zie bijlage. Op diverse momenten heb ik een vraag gesteld aan de Statenleden. "Wat is het gewicht cq het belang van de provincie Friesland in het initiatief van Nij Hiddum-Houw en welk/hoeveel (financieel) belang heeft o.a. de provincie Friesland in dit project via Nuon Wind?" Nooit antwoord op gehad. Graag stel ik hem bij deze ook aan u. Regelt u, met gebruikmaking van de PCR, niet eerst en vooral uw eigen belang en die van de provincies Noord Holland, Gelderland en de gemeente Amsterdam? Ik ben erg benieuwd naar uw antwoord in deze.

Antwoord

De Provincie Fryslân is geen deelnemer in het project Nij Hiddum-Houw en dus ook niet de initiatiefnemer. De provincie is het bevoegd gezag dat het ruimtelijk plan, het Provinciaal Inpassingsplan, maakt. Nij Hiddum-Houw is wel noodzakelijk in de totale opgave van de energietransitie. Er zijn derhalve geen financiële belangen van de provincie in het windpark Nij Hiddum-Houw. Het windpark wordt ontwikkeld door de initiatiefnemers Brouwer Windturbines B.V., Windpark A7 BV en Nuon Wind Development.

2.1.4 Omgevingsadviesraad

Kan een Omgevingsadviesraad (OAR) met mevrouw Tineke Schokker, als ex-gedeputeerde voor de provincie Fryslân, wel een onafhankelijke voorzitter zijn in deze? Zij is als ex-gedeputeerde nauw betrokken geweest bij het jarenlange voortraject van de windmolen plannen in Friesland.

De beoogde leden van de OAR zouden vertegenwoordigers van burens, omwonenden en andere betrokken partijen moeten zijn. Omdat dit project niet kan steunen op een draagvlak bij burgers, ben ik ook erg benieuwd naar de belangen van de nog te selecteren OAR leden die dit project bij de Stuurgroep Nij Hiddum-Houw moeten adviseren.

Antwoord

De Omgevingsadviesraad kent inmiddels een andere (onafhankelijke) voorzitter, de heer Gerrit Valk.

In de OAR zijn alle belangen, wensen en groepen uit de omgeving vertegenwoordigd. Zo zijn er vertegenwoordigers uit de directe omgeving (de 'buren'), uit de iets wijdere omgeving (leden van Hou Friesland Mooi en Actie Comité Handen af van de Pingjumer Halsband), recreatieondernemers uit de omgeving en Dorpsbelangen van dorpen uit de omgeving. Het gaat in de OAR niet primair om de behartiging of afweging van die individuele belangen, maar om advisering vanuit al die wensen en groepen over de realisatie van het windpark.

2.2 Zienswijze van P.J.C. Bakker

Ik sluit me aan bij de zienswijze van de gemeente Zuidwest Friesland. Het Windparkplan Nij Hiddum-Houw is verwerpelijk omdat de hoge windturbines een aan het platte, lieflijke landschap vreemde, industriële laag van glimmende stalen uitsteeksels met knipperende lichten boven op het authentiek donkere landschap legt. Voor goed zal de entree van Friesland en de Greidhoeke in het bijzonder onherkenbaar ingewisseld kunnen worden met elk ander 'windparken' landschap. Friesland heeft zijn eigen Rijkstaal, dan zou het niet zijn eigen unieke landschap mogen verliezen. Als de provincie toch besluit dit windpark te realiseren, dan is het doodvonnis getekend en moeten we gauw alle Friese cultuur bij het vuilnis zetten en de Friese Rijkstaal afschaffen. Langzaam zal dit prachtige dorpengebied uitsterven met onverkoopbare huizen en leegstaande scholen.

Antwoord

De effecten op o.a. landschap, cultuurhistorie en archeologie zullen worden bepaald in het MER op basis waarvan een integrale beoordeling zal plaatsvinden. Daarnaast zal, door middel van diverse sessies met de Omgevingsadviesraad (OAR) omtrent de inpassing van verschillende opstellingen, worden gekeken naar de effecten op de omgeving (landschap, ruimtelijke inpassing en - kwaliteit).

2.3 Zienswijze van Mevr. W. Bakker-Davidse

Een windmolenpark is landschapsvervuiling omdat de windmolens niet in verhouding staan tot de huizen, kerken en dorpen. Een windmolen is een reus in het landschap en een windmolenpark straalt, door de wanverhouding met het landschap, iets akeligs uit waar ik onrustig van wordt. Je kijkt niet voor je plezier naar een windmolenpark. Waarom geen gebruik maken van de afsluitdijk. In plaats van zilveren keien een lange reeks van zonnepanelen en maak gebruik van zoet en zout water om energie op te wekken. Je maakt mij niet wijs dat er geen betere alternatieven zijn. STOP vernietiging van het landschap!

Antwoord

Provinciale Staten (PS) hebben besloten in te stemmen met het provinciale deel in de landelijke taakstelling van 6000 MW op land in 2020. Het Friese aandeel is 530,5 MW. Bij de keuze voor de locaties waar het opstellen van dit aantal MW mogelijk gemaakt wordt, hebben PS in een aantal stappen de gebieden voor plaatsing teruggebracht. Uiteindelijk is de keuze ook gevallen op deze locatie. De effecten op landschap, cultuurhistorie en archeologie zullen worden beoordeeld in het MER. Daarnaast zal, door middel van diverse sessies met de Omgevingsadviesraad (OAR) omtrent de inpassing van verschillende opstellingen, worden gekeken naar de effecten op de omgeving (landschap, ruimtelijke inpassing en - kwaliteit).

2.4 Zienswijze van Dhr. P. Feenstra

2.4.1 Visualisatie

0. Niet alleen een visualisatie van het voorkeursalternatief, maar van alle 3 de opties. Wat heeft een visualisatie voor zin als er toch geen keuze is; juist een visualisatie kan helpen voor het kiezen van het juiste alternatief. Overigens zien zij liever een kleiner aantal grote windmolens dan meerdere kleine windmolen (gooyumerlaan 3), ondanks de mogelijke lichtoverlast.

Antwoord

In het MER worden verschillende alternatieven onderzocht. Hierbij worden ook de effecten op het landschap in beeld gebracht en beoordeeld. Voor de beoordeling wordt gebruik gemaakt van visualisatie van de alternatieven via een 3D-model.

2.4.2 Slagschaduw

1. Er is toegezegd dat er niet meer dan 5 uur en 40 minuten slagschaduw mag zijn per jaar. Maar het is niet duidelijk waarover dit gaat. Is dit alleen het huis of ook de tuin

- Ook geen slagschaduw in de tuin / op het perceel. Als het zomer is, is het ook prettig dat je gewoon in de tuin kunt zitten, zonder de hinder van de slagschaduw. Slagschaduw in de tuin is in de zomer erger dan op het huis. Het is misschien lastig om dit goed in te passen omdat de percelen niet even groot zijn. Als tussenoplossing kan ook worden gesteld dat er een 10 meter aan elke kant van de woning geen slagschaduw mag komen.
- Graag een duidelijk en bereikbaar aanspreekpunt als er wel slagschaduw valt op de woning.

Antwoord

De wettelijke norm voor de beoordeling van slagschaduw geldt voor de schaduwwerking op de ramen van (onder meer) woningen (gevoelige gebouwen). In het MER wordt dit nader in beeld gebracht.

Voor klachten over slagschaduw is de initiatiefnemer in eerste instantie het aanspreekpunt. Bij (langdurige) nalatigheid van het nakomen van afspraken en/of als de initiatiefnemers zich niet houden aan de voorwaarden zoals die in de vergunningen zijn opgenomen, kan een omwonende zich melden bij het bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunning: de gemeente Súdwest-Fryslân.

2.4.3 Verlichting 's avonds

2. Komen er knipperende lampen op? Dit is wel een zorg voor ons. Er is gesproken over maatregelen hierbij, maar voordat besloten wordt waar en hoeveel windmolens er komen is duidelijkheid gewenst. Niet serieus bedoelt, maar kan meegenomen worden: Wat mij betreft komt er een vergoeding voor verduisterende gordijnen, dan is het op de slaapkamer donker.

Antwoord

De effecten van verlichting op het landschap worden onderzocht in het MER. Verlichting is afhankelijk van het type turbine, waarbij de wettelijke normen worden gehanteerd. Voor meer informatie hierover kunt u het informatieblad 'Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland' raadplegen via:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2016/11/15/aanduiding-van-windturbines-en-windparken-op-het-nederlandse-vasteland>.

2.4.4 Afvoer elektriciteit

3. Hoe wordt de elektriciteit afgevoerd? Het kabeltrace zoals getekend op pagina 31 van het rapport (concept NRD) is ondergronds, dit is het kabeltrace t.b.v. windpark fryslan in het IJselmeer. Ook alle bekabeling voor Hiddum-Houw komt onder de grond. Dit is toegezegd door de provincie (dhr. J. Bruinsma). Het is prettig als dit zwart op wit wordt vast gelegd.

Antwoord

Dit is op dit moment niet bekend. Het is aan de netbeheerder (Alliander of TenneT) om dit verder uit te werken.

2.4.5 Windmolens als zendpaal/mast

4. Verbod op dat de windmolens als zendpaal/mast gebruikt gaan worden. Het is prettig als dit ook zwart op wit wordt vast gelegd. Zie punt 3, schadelijk voor de gezondheid.

Antwoord

Dit is op dit moment niet bekend.

2.4.6 Participatie

5. Welke investering is er minimaal en maximaal nodig en welk rendement komt hieruit voort?

Antwoord

Participatie is onderdeel van het voornemen van de realisatie van het windpark. Participatie is onderdeel van het overleg met de Omgevingsadviesraad. De concrete invulling hiervan wordt samen met de Omgevingsadviesraad besproken.

2.4.7 Compensatie

6. Compensatie moet er wel komen naar ons idee. Misschien afhankelijk van de afstand/mate van overlast of gelijk voor iedereen? Snel duidelijkheid hierover; voordat het besluit is genomen waar en hoeveel er komen. Het is bekend dat de compensatie in een grote pot komt en hieruit een verdeling komt voor alle betrokkenen. Hou hierbij terdege rekening met de direct omwonenden. De OAR mag hier absoluut adviserend in zijn. Het mag niet zo zijn dat de overlast bij bewoners komt te liggen die hier niet van profiteren, terwijl de lusten komen bij een partij terwijl deze niet de overlast hebben.

a. Hierbij is te denken aan een bedrag ineens gekoppeld aan de waardedaling van het huis. Dit kan worden gedaan door een onafhankelijke taxateur (dus niet van de gemeente).

b. Hou rekening met de noord en zuidzijde. Aan de zuidzijde staan de molens misschien dichterbij, maar aan de noord zijde is er meer overlast van mogelijke slagschaduw op het perceel en geluidsoverlast. Naar mijn mening mag de slagschaduw (zowel op het huis als in de tuin) en de geluidsoverlast (met name door de wind uit het zuidwesten) hierbij niet onderschat worden.

c. Daarnaast een compensatie per jaar gekoppeld aan het huis voor bijvoorbeeld een periode van 20 jaar. Dit is b.v. voor toekomstige bewoners aantrekkelijk.

Antwoord

Er komt een omgevingsfonds. Hoe dit exact zal worden ingezet is nog in uitwerking. Initiatiefnemers zullen een voorstel doen in de OAR, die daar vervolgens over kan adviseren. Deze adviezen worden betrokken bij de besluitvorming.

2.4.8 Route aanvoer materialen

7. Welke route wordt gebruikt voor aanvoer van de materialen voor de noord en zuidkant? Welke mogelijke problemen kunnen er hierdoor ontstaan voor de aanwezige bebouwing? Duidelijkheid vooraf is van belang.

a. De zuidkant kan vanaf de afsluitdijk-kant.

b. Voor de noordkant zal dit door Wons moeten, aangezien de hangbrug via de andere kant niet heel geschikt is voor zwaar transport. Is het niet mogelijk een aparte afslag hiervoor te maken om overlast te voorkomen?

c. Als er zwaar materieel langs woningen moet, is het verstandig vooraf een inventarisatie te maken van de staat van de woningen.

Antwoord

Effecten gedurende de bouw van het windpark worden meegenomen in het MER, echter niet op het detailniveau van deze zienswijze. Op dit moment zijn de initiatiefnemers de routes aan het onderzoeken en daarbij wordt rekening gehouden met overlast voor de omgeving en de capaciteit van de bruggen, wegen en onderdoorgangen. Een inventarisatie (nulopname) van de gehele infrastructuur en bebouwde omgeving binnen het invloedsgebied is door de initiatiefnemers standaard opgenomen in de plannen.

2.4.9 Overlast tijdens de bouw

8. Welke mate van overlast is er tijdens de bouw? Niet alleen de route, maar ook de bouw werkzaamheden (met name heien)? Duidelijkheid hierover is van belang. Hoe wordt omgegaan met overlast? Wordt er vooraf een inventarisatie gemaakt van de staat van de woningen?

Antwoord

Effecten (van onder meer heien) gedurende de bouw van het windpark worden meegenomen in het MER, echter niet op het detailniveau van deze zienswijze. Werktijden, werkmethodes en planning van de werkzaamheden worden ruim van tevoren (circa 3 weken)

gecommuniceerd met de omgeving en er zal een meldpunt worden ingericht voor de omgeving. Een inventarisatie/nulopname van de omgeving is door initiatiefnemer standaard opgenomen in de plannen.

2.4.10 NVLOW

9. Een extern iemand van de NVLOW inschakelen bij (bijvoorbeeld) de OAR om de bewoners bij te staan. Deze hebben betere kennis voor ondersteuning en om meer gewicht in de schaal te kunnen leggen voor de bewoners.

Antwoord

De provincie heeft samen met de initiatiefnemers voor de OAR een budget beschikbaar gesteld om zich professioneel te laten ondersteunen, maar hebben de keuze door wie en op welke wijze deze ondersteuning zou plaatsvinden nadrukkelijk aan de OAR zelf gelaten. Inmiddels heeft de OAR er voor gekozen om zich door de NLVOW te laten ondersteunen.

2.4.11 Belangen bewoners

10. Milieu/ecologie is belangrijk, maar niet belangrijker dan mensen. Keuzes t.b.v. van het milieu/de ecologie mogen niet ten koste gaan van de bewoners.

Antwoord

De eventuele aantasting van het woonklimaat (hinder omwonenden) worden in het MER onderzocht aan de hand van objectieve, meetbare criteria: geluid en slagschaduw.

2.4.12 Locaties windturbines

11. Dichter bij de snelweg is altijd beter dan dicht op de huizen.

Antwoord

De opstellingsalternatieven worden in het MER nader uitgewerkt en beoordeeld. Effecten op onder andere landschap en leefomgeving worden hierin meegenomen.

2.5 Zienswijze van Mevr. G.W.J. Strik

Heb uw plannen met betrekking tot windturbines in Wunseradiel en Súdwest Fryslân sinds 2004 gevolgd en bestreden. Helaas houdt u geen belofte, zoals de sterfhuisconstructie voor Hiddum-Houw in ruil voor realisatie van Project A7.

Het lijkt me dan ook volledig overbodig om "mee te praten" of een windfabriek 20 meter meer naar rechts of links wordt geplaatst. Het hele windproject wordt hierdoor zeker niet minder belastend voor omwonenden. De horizon wordt niet minder vervuild en de verspilling van belastinggeld wordt er ook niet door tegengegaan.

Blijft u nu maar geloven dat u de wereld redt. U bent tenslotte machtiger dan de natuur. Wat bent u toch een goed mens.

Antwoord

Door de mogelijkheden te onderzoeken voor een windpark op de Kop Afsluitdijk (Nij Hiddum-Houw) kan in combinatie met de eerder geplaatste molens van Windpark A7 en Windpark Fryslân de Friese taakstelling van 530,5 MW in 2020 gehaald worden. De belangen van de omgeving worden meegenomen in de besluitvorming door de inzet van een Omgevingsadviesraad. Daarnaast worden de effecten op onder andere landschap onderzocht in het MER. De eventuele aantasting van het woonklimaat worden in het MER onderzocht aan de hand van objectieve, meetbare criteria: geluid en slagschaduw.

2.6 Zienswijze van Mevr. A. Reitsma & A. Koers

Namens Omwonenden omgeving Nij Hiddum-Houw (St. Hou Friesland Mooi).

2.6.1 Algemeen

Omdat de NRD wederom een belangrijk stap is in de besluitvorming willen wij u nogmaals wijzen op een aantal aspecten van de gang van zaken die wij betreuren. Ten eerste, het besluit van Provinciale Staten van 17 december 2014 houdt in dat er op de Kop van de Afsluitdijk een windpark met een omvang van 36 MW gerealiseerd kan worden. In dat besluit wordt expliciet opgemerkt dat bij de uitwerking van de plannen voor dat park rekening gehouden moet worden met de opmerkingen van de Commissie van Advies van Fryslân Foar De Wyn. Daaruit blijkt dat het saneren van bestaande turbines is inbegrepen in die 36 MW. Echter, het nieuwe college van Gedeputeerde Staten besloot dit feit naast zich neer te leggen en het PS besluit van december 2014 te interpreteren alsof het om een netto toevoeging van 36 MW zou gaan. Die interpretatie is onjuist, maar feit is ook dat bestuursorganen van mening mogen veranderen en dat zij in dit geval mogen besluiten dat Nij Hiddum-Houw niet 36, maar 42 MW groot zal worden. Echter, dan was het naar de bevolking toe wel zo correct geweest dat dan ook te brengen als een nieuw en afwijkend besluit. Nu wordt die uitbreiding er via een onjuiste interpretatie "ingefietst" en dat draagt dezerzijds niet bij aan het vertrouwen van de betrokken burgers in de provinciale overheid.

Ten tweede, dat onbehagen over de gang van zaken wordt extra gevoed door het feit dat zowel de relevante provinciale als de relevante gemeentelijke verordeningen de bouw van Nij Hiddum-Houw niet toestaan. Ook hier mogen de betrokken overheden hun standpunt wijzigen en die verordeningen aanpassen, maar ook hier rijst bij burgers de vraag of zij nog kunnen vertrouwen op de overheid. Immers, bestaande verordeningen kunnen kennelijk zo maar worden aangepast, niet op basis van een open en afgewogen discussie, maar enkel omdat er ergens een windpark gebouwd moet worden. De rechtszekerheid die dit soort verordeningen de samenleving moeten bieden, blijkt daarmee illusoir.

Antwoord

In het besluit van PS van december 2014 is aangegeven op welke wijze en op welke locaties de Friese taakstelling (530,5 MW) gerealiseerd zou kunnen worden. Bij het realiseren van Nij Hiddum-Houw is het de bedoeling dat er in de omgeving van het park en op de huidige locatie Hiddum-Houw gesaneerd wordt. Om te voorkomen dat het aantal gesaneerde MW ten koste gaat van het onderdeel "bestaand opgesteld vermogen" in de optelsom van december 2014, is er op 26 oktober 2016 door PS ingestemd met het meenemen van de gesaneerde MW in het nieuwe park.

De provincie heeft door het Rijk een Friese taakstelling van 530,5 MW gekregen voor windenergie in 2020. Om aan deze taakstelling te voldoen moet Nij Hiddum-Houw (naast Windpark Fryslân) in dit totaal meegenomen worden.

2.6.2 Concept NRD

Wij onderkennen dat de NRD een gedegen stuk werk is. Dit neemt evenwel niet weg dat wij u in overweging geven bij het vaststellen van de definitieve NRD rekening te houden met het onderstaande.

2.6.2.1 Zoekgebied

Zoals de concept NRD opmerkt, is het zoekgebied nog niet exact afgebakend. Zie ook diverse visualisaties waarin de randen van het zoekgebied slechts vaag zijn aangeduid. Wij menen dat dit een ongewenste uitgangspositie is: een MER dient betrekking te hebben op een helder omschreven en afgebakend gebied en niet op een gebied waarvan de grenzen niet duidelijk zijn. Natuurlijk moeten er in fase 1 meerdere alternatieven worden onderzocht,

maar dan wel binnen een afgebakend gebied. Ook hier is de rechtszekerheid van omwonenden in het geding. Daar komt bij dat naar onze mening de concept NRD binnen het (vage) zoekgebied weliswaar een duidelijk afgebakende plaatsingsruimte omschrijft, maar dat die plaatsingsruimte enkel wordt afgeleid uit de belemmeringen van diverse (externe) veiligheidsvoorschriften. Wij menen dat daarbij even harde en heldere regels met betrekking tot geluidsproductie en slagschaduw ook aanmerking genomen moeten worden. Dan zal de plaatsingsruimte er wezenlijk anders uitzien. En dat geldt dan ook voor de te onderzoeken alternatieven. Beide zaken tezamen kunnen zelfs tot de conclusie leiden dat 42 MW niet mogelijk is - een conclusie die nu niet getrokken kan worden omdat het zoekgebied vaag is en de plaatsingsruimte te groot.

Antwoord

In de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau is een plaatsingszone gedefinieerd. Deze zone geeft aan, dat het onderzoek naar de plaatsing van de turbines voor het windpark Nij Hiddum-Houw wordt beperkt tot deze zone. In het MER worden alternatieven onderzocht om het windpark binnen deze zone te realiseren, en wat de effecten daarvan zijn voor het milieu. Hierbij worden eventuele effecten en belemmeringen zoals geluid, slagschaduw en veiligheid betrokken.

2.6.2.2 Geluid en slagschaduw

In de concept NRD wordt gezegd dat in fase 1 voor elk alternatief de geluidscontouren en het aantal gehinderden zal worden bepaald en in fase 2 de geluidsbelasting op de gevels van gevoelige objecten. Voor wat betreft de Lden normen zijn dit soort berekeningen alleen dan met enige exactheid te maken als bekend is wat de geluidsproductie van een turbine is bij diverse outputvermogens. Op grond hiervan menen wij dat er zeker voor het fase 2 onderzoek bekend moet zijn welk merk en welk type turbine gebruikt zal worden. Als dit niet het geval is, zijn alle berekeningen en metingen niet meer dan interessante theoretische exercities die evenwel niets zeggen over de mate van geluidshinder die omwonenden in de praktijk zullen ervaren als het park operationeel is. Hetzelfde geldt voor slagschaduw, zij het minder pregnant. Voor slagschaduw is vooral de tiphoogte van belang, alsmede de locatie van de turbine ten opzichte van huizen.

Antwoord

Voor aanvang van de onderzoeken in de tweede fase van het MER zal het turbinetype gekozen worden, waarvan de exacte geluidsbelasting en tiphoogte bekend zijn. Op basis hiervan worden de milieueffecten in beeld gebracht.

2.6.2.3 Methodologie

Wij constateren dat er in fase 1 van het onderzoek vrijwel uitsluitend sprake is van bureaustudies en dat in fase 2 onderzoek ter plekke zich beperkt tot ecologie. Wij weten dat er voor het gebied in kwestie al heel wat MER-onderzoek op de plank ligt, o.a. vanwege de structuurvisie van de provincie uit 2012 en de structuurvisie windenergie op land van het Rijk uit 2013. Echter, al dat onderzoek is inmiddels al weer enkele jaren oud, terwijl de data waarop het gebaseerd is nog weer een stuk ouder zullen zijn. Daarom dringen wij er op aan dat er ook reeds in fase 1 veldonderzoek wordt gedaan, in elk geval voor wat betreft ecologie. Minimaal moet dat onderzoek het mogelijk maken vast te stellen of de data en/of de informatie die de diverse rapporten opleveren nog steeds overeenstemmen met de situatie ter plekke. Zonder een dergelijke verificatie op locatie dreigt het gevaar dat de ene bureaustudie herhaalt wat de vorige te melden had, dat die vorige enkel herhaalt wat de voor-vorige zei, etc. Wij menen dat er in fase 2 voor het VKA in elk geval meer onderzoek ter plekke plaats moet vinden voor de aspecten luchtkwaliteit, bodem en water en archeologie.

Antwoord

Indien de bureaustudies voor de aspecten luchtkwaliteit, bodem, water en archeologie daartoe aanleiding geven, zal in fase 2 conform wet- en regelgeving nader (veld)onderzoek worden uitgevoerd.

Voor ecologie wordt er zorg voor gedragen dat de veld-informatie die in het MER gebruikt wordt, voldoende recent en representatief is voor de huidige situatie. Er zijn in opdracht van de initiatiefnemers recentere veldstudies uitgevoerd. Daarnaast zijn er ook allerlei reguliere natuur-monitoring-programma's die recentere gegevens leveren dan de data uit 2012 en 2013.

2.6.2.4 Mitigatie en compensatie

Wij menen dat de concept NRD in paragraaf 5.6 uitgaat van een onjuiste interpretatie van de begrippen "mitigatie" en "compensatie". Mede naar aanleiding van uitspraken van het Europese Hof Van Justitie staat inmiddels vast dat alleen maatregelen die schade voorkomen opgevat mogen worden als mitigatie, terwijl maatregelen die schade beperken aangemerkt moeten worden als compensatie. Dit is geen juridisch woordenspel, maar een zaak van aanzienlijk praktisch belang. Als geconstateerd zou worden dat het VKA geen significant negatieve effecten heeft op grond van mitigerende maatregelen die dat in juridische zin niet zijn (omdat ze weliswaar beperken, maar niet voorkomen), dan heeft het niet-corrigeren van die juridische kunstfout ingrijpende gevolgen voor de rest van het besluitvormingsproces. Tot en met het mogelijk vernietigen van het PIP door de Raad van State.

Antwoord

Zoals in paragraaf 5.6 is uiteengezet zal in het kader van het MER worden onderzocht of mitigerende en/of compenserende maatregelen aan de orde zijn. Een mitigerende maatregel is een maatregel die de negatieve effecten van een activiteit ofwel geheel voorkomt ofwel deze effecten dusdanig beperkt, dat er geen sprake is van een betekenisvolle aantasting. Een compenserende maatregel is daarentegen een maatregel om een betekenisvolle aantasting, die niet kan worden voorkomen of onvoldoende kan worden beperkt, weg te nemen. Bij het opstellen van het MER zal er scherp op worden toegezien dat dit juridisch relevante onderscheid op een correcte wijze wordt gemaakt.

2.6.2.5 Cumulatie

Komen we aan ons meest wezenlijke punt. De concept NRD stelt dat in het onderzoek rekening zal worden gehouden met de cumulatieve effecten van Windpark Fryslân en Windpark Wieringermeer. Wij vragen ons oprecht af hoe dat mogelijk is nu de twee laatstgenoemde windparken nog gebouwd moeten worden en er dus in de praktijk nog geen effecten zijn. Het enige dat wij ons kunnen voorstellen is dat het ene theoretische model naast het andere wordt gelegd en dat daar dan - in theorie - mogelijke cumulatieve effecten uit worden afgeleid. Maar of dat iets van doen heeft met de werkelijkheid? Wij menen dat dit probleem in het bijzonder van belang is voor het aspect ecologie. Zoals de plannen nu luiden, komt er ten westen van de Afsluitdijk een groot windpark, komt er in het midden een groot windpark en komt er aan de oostkant van de Afsluitdijk Nij Hiddum-Houw. Al deze parken liggen in migratie routes van talloze vogelsoorten, waaronder beschermde. Er kan van alles en nog wat in modellen worden gestopt, al dan niet op basis van veldonderzoek, maar wie kan werkelijk voorspellen wat de cumulatieve effecten zullen zijn van deze drie parken op een rij op het gedrag van vogel- en vleermuissoorten? Wij menen derhalve dat de claim in de concept NRD dat de cumulatieve effecten van Windpark Fryslân en Windpark Wieringermeer zullen worden meegenomen op drijfzand is gebaseerd en eenvoudigweg niet waar te maken is.

Antwoord

De effecten van genoemde windparken zijn beschreven in milieueffectrapporten. Deze rapporten zijn getoetst door de Commissie voor de m.e.r. en in het geval van de

Wieringermeer inmiddels de Raad van State gepasseerd. Op basis van de in deze MER's voorspelde effecten zal een beschrijving van cumulatieve effecten worden opgesteld. Dit is gangbaar. Dit is inclusief een onderbouwing en waar nodig zal het voorzorgprincipe in aannames en extrapolaties worden gehanteerd.

2.6.3 Conclusie

Met name het laatste punt is van zwaarwegend belang want het betekent in feite dat de ecologische impact van Nij Hiddum-Houw niet te onderzoeken is en dus al evenmin te beoordelen. Met andere woorden: dat een MER voor ecologie niet mogelijk is, althans als die MER betrekking wil hebben op de werkelijke situatie ter plekke en dus meer wil zijn dan een theoretisch, modelmatige exercitie. Gevolg is dat het bevoegde gezag niet in staat is gemotiveerd en onderbouwd te beoordelen of voor wat betreft de ecologie voldaan is aan de wettelijke eisen, in het bijzonder als neergelegd in de Natuurbeschermingswet. In die omstandigheid mag het bevoegd gezag ingevolge de Awb geen besluit nemen. De vraag of daarmee het doorzetten van de MER nog zinvol is, laten we graag over aan de betrokken bevoegde gezagen, te weten: de Provincie Fryslân en de Gemeente Súdwest Fryslân.

Antwoord

De effecten van genoemde windparken zijn beschreven in milieueffectrapporten. Deze rapporten zijn getoetst door de Commissie voor de m.e.r. en in het geval van de Wieringermeer inmiddels de Raad van State gepasseerd. Op basis van de in deze MER's voorspelde effecten zal een beschrijving van cumulatieve effecten worden opgesteld. Dit is gangbaar. Dit is inclusief een onderbouwing en waar nodig zal het voorzorgprincipe in aannames en extrapolaties worden gehanteerd.

2.7 Zienswijze van Dhr. J.J.M. Post

Onze woning grenst aan het gebied wat voor windmolenpark Nij Hiddum gepland is. Wij voorzien dat door de komst van deze windmolens onze woning in waarde zal dalen.

Bovendien zal door de ligging sprake zijn van geluidsoverlast doordat er veelal een westenwind waait en zal door de hoogte sprake zijn van overlast door slagschaduw als 's middags de zon in het westen ondergaat.

Antwoord

Indien er in individuele gevallen sprake is van een door een onafhankelijke planschade expert vastgestelde waardevermindering, kan er sprake zijn van planschadevergoeding. Geluidshinder en slagschaduw kunnen een aanleiding zijn voor een planschadevergoeding.

Uitgangspunt van de ontwikkeling is dat geen turbinetypes worden geplaatst op locaties die leiden tot een overschrijding van de geluidsnormen. Als de geluidsnormen worden overschreden, wordt curtailment toegepast.

Curtailment is het toepassen van een programma (geluidmodus) waarbij de snelheid van de rotorbladen wordt beperkt bij bepaalde windsnelheden: hiermee wordt de geluidbelasting bij die windsnelheden beperkt.

Bij het bepalen van de normafstand is rekening gehouden met de dominante windrichting. Ook ten aanzien van slagschaduw zullen maatregelen worden genomen om te voorkomen dat dit u meer dan 5 uur en 40 minuten per jaar (dit is de wettelijke norm voor slagschaduw) ervaart. Hierbij kan gedacht worden aan een stilstand-regeling voor windturbines.

2.8 Zienswijze van Dhr. R. Wartena

Foar in earliker ferdieling fan ynkomsten út it Wynpark Hiddum-Houw. Dat de omwenners fan Hiddum-Houw foar 25 % partisipeare meie is al in hiele foarútgong fergelikene mei Seisbierrum 1987/1996. Mar wêrom allinne partisipanten en net alle omwenners? It

tanimmend ynsjoch komt del op in mienskiplik profyt foar alle omwenners út de wyn. De opbringst fan de wyn mei net allinne foar inkele boeren, partisipanten, BV's en Nuon wêze. De provinsje heart de gouden aaien earliker te ferdielen. Inkele argumenten om de 40 km omwenners as eigners fan de loftronte te sjen: 1 De omwenners ha troch de gemeentewetten altyd mienskiplik de soarch, noed en ferantwurdlikheid hawn foar it lânskip en de loft. De gemeenten ha bygelyks de tv-antennes fan de dakken helle troch kabels te lizzen. Je meie net sûnder tastimming eat heechs oprjochtsje. 2 De omwenners betelje wetterskipslesten en stoarmfersekering. Se fietse troch rein en wyn en ha dêrmei de sterkste ekonomyske en emosjonele bân mei loft rein en wyn. 3 De partikulier dy't in lytse wynmune bout is sels de eigner fan loft en wynmûne. By de doarpswynmûne is der in mienskiplik besit. De doarpsbewenners, de omwenners hawwe har opsteld as mienskiplike eigners. Yn dizze gefallen binne der de minste beswieren yntsjinne. 4 Der komme folle mear beswieren as der grutte wynmûnen en parken komme fan inkele eigners mei útslúting fan 40 km omwenners. De loft is in diel fan it wen-, wurk- en rekreaasjegebiet. De omwenners fiele oan dat de loft fan harren ôfnommen wurdt en meitsje beswier. De omwenners hawwe har dêrmei wer opsteld as eigners en hoeders fan de loft. 5 De parkeigners fiele oan dat se de omwenners bestelle en jouwe kraaltsjes en spegeltsjes mei de namme Omjouwingfûns. Se jouwe € 0,0005 per kWh yn pleats fan € 0,03 per kWh.

Foardat der grutskalige wynmûnen kamen wie der gjin needsaak de eigner fan de loft oan te wizen. No wol. De 40 km omwenners as mienskiplike eigners fan de loft en de wyn te beneamen slút oan by de belibbing fan de omwenners. Foar de komst fan grutte wynparken hie it regear it eigendom fan de loft by wet regelje moatten. No is de wyn foar wa't him pakt. De provinsje kin de fout fan it regear herstellen en opkomme foar de omwenners. Sa't it regear hier freget foar de etherfrekwensjes sa kinne de 40 km omwenners hier freegje foar de loft. Sa't it regear konsesjes ferlient foar gas út 'e Noardsee, sa kinne de omwenners konsesje ferliene foar de eksploitaasje fan'e wyn. De loft, de hin mei gouden aaien, hoeft net foar ûnbepaalde tiid kosteleas beskikber steld te wurden. Dat ferearmet de omwenners. Wenomjouwing efterút en mear enerzjybelesting betelje. De omwenners betelje € 0,08 keale stroompriis en wynboeren krije mar € 0,03. Dêr sitte € 0,05 tusken. Mei stroomlevering oan in enerzjykoöperaasje is der wol € 0,03 mooglik foar de omwenners. Der is gjin wet dy't de provinsje ferbiedt om 25 % partisipaasje te easkjen. Sa is der ek gjin wet dy't de provinsje ferbiedt € 0,03 per opwekte kWh foar de 40 km omwenners te easkjen. Sa kin de provinsje maatskiplik ferantwurde foar har ynwenners opkomme. Sûnder hierkontrakten fan bygelyks 30 jier en € 0,03 per kWh mei de provinsje gjin tastimming jaan foar wynpark Hiddum-Houw.

Antwoord

Partisipaasje is ûnderdiel fan it foarnimmen. Partisipaasje is ûnderdiel fan it oerlis mei de Omgevingsadviesraad (OAR).

2.9 Zienswijze van IJsselmeervereniging (mede namens de Waddenvereniging en It Fryske Gea) Dhr. A. Wouda

2.9.1 Inleiding

De IJsselmeervereniging doet u hierbij, mede namens de Waddenvereniging en It Fryske Gea, een zienswijze toekomen naar aanleiding van het concept voor de Notitie reikwijdte en detailniveau voor het windpark Nij Hiddum-Houw (hierna: NRD) aan de Friese kant van de Afsluitdijk. Voorop stellen de indieners van deze zienswijze, dat zij ondanks de hierna volgende kritische opmerkingen over de NRD groot voorstander zijn van de energietransitie en de daarbij horende noodzaak om op korte termijn voldoende elektriciteit op te wekken door middel van windenergie. De indieners maken zich echter wel zorgen over het tempo waarop energiebesparing wordt gerealiseerd, omdat zonder een forse energiebesparing (80%) het doel van een fossielvrije maatschappij in 2050 nimmer haalbaar zal zijn. Die fossielvrije maatschappij is noodzakelijk om de zeespiegelstijging enigszins binnen de perken te houden en zo te voorkomen dat de Waddenzee nog deze eeuw zal verdrinken. Voor windparken zijn gebieden langs snelwegen en bij industrieterreinen het meest aangewezen, mits zo gekozen, dat de landschappelijke waarden en natuur zo min mogelijk worden aangetast. Of natuur en landschap bestand zijn tegen dit windpark zal moeten blijken uit het MER en de passende beoordeling.

Antwoord

In het MER worden binnen het zoekgebied verschillende alternatieven onderzocht. Hierbij worden ook de effecten op het landschap en de natuur in beeld gebracht en beoordeeld. Het is nog niet zeker of een Passende beoordeling noodzakelijk is. Op basis van ecologische onderzoeksresultaten zal worden beoordeeld of een Passende Beoordeling noodzakelijk is. Wanneer significante effecten op de natuur niet uitgesloten kunnen worden zal een Passende beoordeling worden opgesteld.

2.9.2 Plan-MER en project-MER

In de NRD wordt voorgesteld om een gecombineerde plan-MER voor het inpassings-plan en project-MER voor de realisatie van het windpark uit te voeren. Die combinatie van plan-MER en project-MER kan alleen plaatsvinden, als duidelijk en kenbaar voldaan kan worden aan de eisen die aan een plan-MER en aan een project-MER worden gesteld.

Op pagina 5 e.v. van de NRD wordt er nog aan getwijfeld of een passende beoordeling (PB) noodzakelijk is. Gezien de plaats van het plan en het project in de buurt van zowel het IJsselmeer als de Waddenzee en de effecten van een windpark op vogels is het zeker dat een PB zal moeten worden opgesteld. Daarover dient geen enkele twijfel te bestaan.

Antwoord

Het Besluit m.e.r. geeft de regels aan voor situaties waarin een PlanMER en/of een ProjectMER moet worden opgesteld. Op pagina 4 van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau staat aangegeven dat in bijlage D van het Besluit m.e.r. onder D22.2 is opgenomen wat op Nij Hiddum-Houw van toepassing is. Voor het opstellen van het Provinciaal Inpassingsplan dient een PlanMER te worden opgesteld. Voor de Omgevingsvergunning geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht. Meestal, ook in deze situatie, kiest de initiatiefnemer er dan voor om direct een projectMER op te stellen en niet eerst een besluit op een m.e.r.-beoordeling af te wachten. Wanneer zowel een planMER als een projectMER wordt opgesteld, dan wordt dit gecombineerd in een plan/projectMER. De inhoud van het MER voldoet aan de eisen die aan een plan-MER en project-MER worden gesteld.

Op basis van ecologische onderzoeksresultaten zal worden beoordeeld of een Passende beoordeling noodzakelijk is.

2.9.3 Provinciale coördinatierегeling

Wil de provinciale coördinatierегeling effectief zijn, dan is het noodzakelijk, dat zowel het inpassingsplan als alle benodigde vergunningen zowel in de ontwerp als de definitieve fase gelijktijdig ter inzage worden gelegd. In dit verband wijzen wij ook nog op het onderzoek dat in opdracht van de minister van Economische Zaken is uitgevoerd naar de ervaringen met de Rijkscoördinatierегeling door Andersson/Elffers/ Felix (zie de brief aan de Tweede Kamer TK 31239 nr 254 en bijlagen). De bevindingen uit dit onderzoek gelden ook voor de toepassing van de coördinatierегeling door een provincie.

Antwoord

Het MER, Inpassingsplan en de vergunningen die opgenomen zijn in paragraaf 1.5 van de NRD worden (zowel in ontwerp als definitief) gelijktijdig ter inzage gelegd.

2.9.4 Barro en structuurvisie Wind op land

Op pagina 16 van de NRD is het Barro genoemd in relatie tot het waddengebied. Daarbij is in het midden gelaten of de betreffende bepalingen uit het Barro in het MER of in de PB aan de orde zullen komen. De landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het waddengebied, inclusief de Waddenzee, zullen in het MER aan de orde moeten komen, terwijl de effecten op de doelstellingen van de Natura 2000-gebieden in de PB aan de orde komen. Daarbij is ook van belang, dat de effecten op landschap en cultuurhistorie beschreven worden in relatie tot de effecten van andere plannen en projecten in en rond deze gebieden. Dat gaat dan ook om de ontwikkeling van windparken in de omgeving, zoals rond de Eemshaven en in het IJsselmeer. De structuurvisie Wind op Land (svWoL) is als onderbouwing voor de keuze van de plaats voor dit windpark niet geschikt, omdat die structuurvisie in strijd met de Natuurbeschermingswet 1998 is vastgesteld. Immers, uit de PB bij deze structuurvisie bleek niet, dat significante effecten op doelstellingen van Natura 2000-gebieden waren uitgesloten. Dit nog even los van de constatering, dat het gebied voor het windpark Nij Hiddum-Houw niet in deze structuurvisie is aangewezen.

Antwoord

De effecten van de ontwikkeling worden beoordeeld in het MER. Toetsing vindt plaats in het Inpassingsplan. Het is nog niet zeker of een Passende beoordeling noodzakelijk is.

2.9.5 Gemeente Súdwest-Fryslân (Swf)

Ten onrechte staat op pagina 21 dat voor het hele buitengebied van de gemeenten Swf een beheersverordening is opgesteld. Deze beheersverordening geldt alleen voor het landgedeelte van de gemeente en is niet van toepassing op het IJsselmeer.

Antwoord

Deze informatie zal worden meegenomen in het MER.

2.9.6 Fasen MER

In de NRD is op pagina 25 voorgesteld om de MER in twee fasen te ontwikkelen. Of het windpark realiseerbaar is hangt sterk af van de toetsing aan de Wet natuurbescherming (Wnb). Immers, als het windpark in samenhang met andere plannen en projecten significante effecten kan opleveren op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden, waarbij de Waddenzee en het IJsselmeer de belangrijkste zijn, zal er onderzoek moeten worden gedaan naar alternatieven en dwingende redenen van groot openbaar belang. Het verdient zelfs aanbeveling om de toetsing van alternatieven en dwingende redenen van groot openbaar belang zoals voorgeschreven voor de situatie dat significante effecten niet kunnen

worden uitgesloten, meteen mee te nemen. Uit het proces Fryslân foar de wyn is gebleken, dat er binnen het droge deel van Fryslân vele alternatieven zijn. Door de toetsing aan de Wnb uit te stellen tot de tweede fase ontstaat het risico, dat het ontwerp al zover gevorderd is, dat aanpassingen moeizaam of onmogelijk zijn en dat het bekende proces: 'we zijn begonnen en het moet doorgaan' het gevolg is. De indieners van deze zienswijze adviseren daarom dringend om in de eerste fase voor het MER ook de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden volwaardig mee te nemen, ook bij de keuze van de verschillende alternatieven. Dat kan het ook noodzakelijk maken, dat in fase 1 al kwantitatief veldonderzoek wordt gedaan als bij de aanpak van fase 1 blijkt, dat er kennisleemtes zijn. Gezien het natte karakter van de betrokken Natura 2000-gebieden dient in dit verband veld ook gelezen te worden als water. Bij de keuze van alternatieven dienen wezenlijke verschillen in de effecten op Natura 2000-gebieden mede of zelfs overwegend bepalend te zijn op die keuze.

Antwoord

In het MER wordt onderzocht of de realisatie van het windpark Nij Hiddum-Houw mogelijk is binnen het zoekgebied. Daarbij wordt ook in fase 1 al beoordeeld of significante gevolgen van de aanleg en het gebruik van het park voor Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten. Dit alles wordt in het kader van het MER en de bijbehorende onderzoeken onderzocht.

2.9.7 Autonome ontwikkelingen

Op pagina 31 e.v. worden autonome ontwikkelingen geschetst, zoals de windparken Wieringermeer en Fryslân. Ter voorkoming van misverstanden merken we op, dat in het kader van de Wnb dit geen autonome ontwikkelingen zijn maar dat het plannen en projecten zijn, waarvan de effecten in samenhang met de effecten van windpark Nij Hiddum-Houw moeten worden beoordeeld. Aangezien het gaat om de effecten op instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 2 Wnb) of de staat van instandhouding van de soort (hoofdstuk 3 Wnb) dienen niet alleen die nabij liggende windparken in de beschouwingen te worden betrokken maar dienen ook verder weg gelegen plannen of projecten die effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen respectievelijk staat van instandhouding er bij te worden betrokken.

Antwoord

De relevante cumulatieve effecten nemen wij mee in het MER en zo nodig in de Passende beoordeling. De effecten van genoemde windparken zijn reeds beschreven in milieueffectrapporten (voor die projecten). Deze rapporten zijn getoetst door de Commissie voor de m.e.r. en in het geval van de Wieringermeer inmiddels de Raad van State gepasseerd. Op basis van de in deze MER's voorspelde effecten zal een beschrijving van cumulatieve effecten worden opgesteld. Dit is gangbaar. Dit is inclusief een onderbouwing en waar nodig zal het voorzorgprincipe in aannames en extrapolaties worden gehanteerd.

2.9.8 Effecten

2.9.8.1 Natuur

Terecht worden bij de effecten ook de effecten van sloop meegerekend als te onderzoeken effecten. Het valt op, dat de aansluiting op het elektriciteitsnet niet wordt genoemd. Ook de mogelijke effecten daarvan zullen onderzocht moeten worden. Bij de ecologische effecten zal ook aandacht moeten worden geschonken aan het eventuele verlies van leefgebied en mogelijke barrièrewerking van het windpark op vogelsoorten. Ook zal rekening moeten worden gehouden met mogelijke gestuwde trek langs de Afsluitdijk van de vele trekvogels die gebruik maken van het Wadden- en IJsselmeergebied en de gevolgen hiervan voor die populaties. Hierbij zal ook gebruik moeten worden gemaakt van de meest recente

onderzoeken, zoals de beide onderzoeken die door Wageningen Environmental Research (voorheen Alterra) zijn opgesteld in het kader van windpark Fryslân.

Antwoord

In het kader van het MER zullen alle relevante effecten van de aanleg en het gebruik van het windpark Nij Hiddum-Houw voor het milieu en de natuur worden onderzocht. Hierbij zal ook aandacht worden geschonken aan de mogelijke effecten van de aansluiting op het elektriciteitsnet. Een en ander wordt neergelegd in één allesomvattend MER. Bij het opstellen hiervan zal gebruik worden gemaakt van de meeste recente gegevens, modellen en relevante onderzoeken.

2.9.8.2 Landschap en cultuurhistorie

De gevolgen van grote windparken voor landschap en cultuurhistorie worden door initiatiefnemers in veel gevallen gebagatelliseerd. Bewoners en kenners ervaren de aantasting van het landschap door de vele windparken als ernstig. Landschap en cultuurhistorie worden beleefd. En die beleving bepaalt hoe de effecten worden ervaren. Laten de initiatiefnemers en overheden in dit geval eens serieus die gevolgen in kaart brengen en daarbij verder gaan dan bureauonderzoek en visualisaties. Kijk daarbij ook naar de werkelijke beleving bij reeds gerealiseerde parken, zoals die in de Noordoostpolder in relatie tot de visualisaties die daarvoor zijn opgesteld. Bij de windparken Noordoostpolder valt de afscherming naar beneden van de verlichting tegen. Zorg er hier voor, dat er een serieuze afscherming naar beneden wordt opgenomen, waardoor de veiligheidsverlichting tot in een ruime omtrek, ook vanaf het water van IJsselmeer en Waddenzee, vanaf het maaiveld/wateroppervlak niet waarneembaar is.

Antwoord

In het MER worden verschillende alternatieven onderzocht. Hierbij worden ook de effecten op het landschap in beeld gebracht en beoordeeld. Voor de beoordeling wordt gebruik gemaakt van visualisatie van de alternatieven via een 3D-model. Ook de effecten van verlichting op het landschap worden onderzocht in het MER. Verlichting is afhankelijk van het type turbine, waarbij de wettelijke normen worden gehanteerd. Voor meer informatie hierover kunt u het informatieblad 'Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland' raadplegen via:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2016/11/15/aanduiding-van-windturbines-en-windparken-op-het-nederlandse-vasteland>.

2.9.8.3 Energie en klimaat

Kijk bij dit windpark ook in hoeverre dit windpark te combineren is met elektriciteitsopwekking door directe toepassing van zonne-energie en het gebruik van aardwarmte.

Antwoord

Een combinatie van dit windpark met andere vormen van elektriciteitsopwekking is niet uitgesloten. Het onderzoeken van deze mogelijkheden maakt echter geen onderdeel uit van de scope van dit MER.

2.9.9 Beoordelingskader en effectbeoordeling

Wij gaan er van uit, dat bovenstaande opmerkingen ook verwerkt worden in het beoordelingskader. Bij de effectbeoordeling, vooral bij de beoordeling van de effecten op de natuur, kan niet volstaan worden met alleen een kwalitatieve beoordeling in het MER. Die beoordeling zal ook kwantitatief moeten zijn.

Antwoord

Er wordt voor natuur een kwalitatieve beoordeling uitgevoerd. Als uit de kwalitatieve beoordeling blijkt dat dit onvoldoende is, wordt een kwantitatieve beoordeling uitgevoerd.

2.9.10 Monitoring en evaluatie

In een aantal gevallen is monitoring slechts gedurende een beperkt aantal jaren voorgeschreven. In het MER zal voor de monitoring niet alleen langdurige monitoring (gedurende de gehele exploitatieperiode) moeten worden meegenomen. Maar er zal ook voor gezorgd moeten worden dat de monitoring van dit windpark aansluit op en in samenhang met de monitoring van andere plannen en projecten, vooral andere windparken, wordt beoordeeld. Aangezien het MER en de PB de basis zullen vormen voor het inpassingsplan en de te verlenen vergunningen zullen in het MER en de PB ook voorstellen moeten worden opgenomen in welke gevallen en op grond van welke criteria maatregelen moeten worden genomen en vergunningen worden aangepast.

Antwoord

In het MER en (zo nodig) de Passende beoordeling zullen voorgestelde maatregelen worden opgenomen, hetgeen vervolgens in de vergunningen zal worden vastgelegd.

2.10 Zienswijze van Recreatieboerderij Hilarides D.P. Hilarides

Het landschap is het uitgangspunt en niet het economische rendement van een kleine groep belanghebbenden. Mocht u dit plan toch doorwillen zetten, dan dient de omgeving hier zeker gecompenseerd te worden en dient er een ruime participatie en sanering plaats te vinden. Zeker omdat het hier om een economisch sterfhuisconstructie gaat. In windstreek 2000 wordt dit ook aangegeven bij nieuwe initiatieven die de verhouding 50/50 te zijn.

D.P Hilarides tevens lid van de OAR.

Antwoord

Participatie is onderdeel van het voornemen. Participatie is onderdeel van het overleg met de OAR. Met betrekking tot sanering is het uitgangspunt dat de 5 MW van het huidige windpark Hiddum-Houw sowieso gesaneerd moet worden om plaatsing van het nieuwe windpark mogelijk te maken. De sanering van andere bestaande windmolens uit de buurt is afhankelijk van de wensen van de omwonenden en de uitkomsten van het nader onderzoek naar de gewenste ruimtelijke kwaliteit. In de Startnotitie hebben Provinciale Staten aangegeven dat eventuele sanering van omliggende molens moet passen binnen de maximaal 25 procent omgevings-participatie.

2.11 Zienswijze van Actiecomité Handen af van de Pingjumer Gulden Halsband Dhr. F. Smit

We maken ons als Actiecomité Handen af van de Pingjumer Gulden Halsband grote zorgen wat de effecten zijn van de uitwerking van plannen van windpark Nij Hiddum-Houw voor het eeuwenoude, weidse, natuur- en cultuurgebied, de Pingjumer Gulden Halsband, de Friese Gordel van Smaragd. Een duizend jaar oude voormalige zeevering bij het dorpsgebied Pingjum: 890 ha land. Daarnaast behoort nog 161 ha van dit gebied tot dat van Witmarsum. De geschiedenis van de Pingjumer Gulden Halsband is het symbool van de gemeenschapsvorming van de dorpssterp Pingjum tegen de agressie van de zee en de waterbeheersing binnen de polders. We verzoeken de nadelige gevolgen van het windpark voor de beleving van de Pingjumer Gulden Halsband ten noorden van de A7 zoveel mogelijk beperkt te houden. We voelen ons gesteund door 454 personen die onze internetpetitie hebben getekend om zorgvuldig om te gaan met dit kwetsbare gebied.

<https://petities.nl/.../handen-af-van-de-pingjumer-gulden-hal...>

Antwoord

De zienswijze is ontvangen na afloop van de zienswijzetermijn en is daarom te laat ingediend. We hebben besloten de zienswijze op de concept NRD wel mee te nemen in de beantwoording. In het vervolg van deze procedure (terinzagelegging ontwerp Inpassingsplan en ontwerp-besluiten) worden te laat ingediende zienswijzen niet meer meegenomen in de beantwoording.

De belangen van het landschap in de breedste zin van het woord zullen worden meegewogen in het MER. Via diverse sessies over de inpassing van verschillende opstellingen wordt gekeken naar de effecten op de omgeving (landschap, ruimtelijke inpassing en -kwaliteit). Ook de Omgevingsadviesraad (OAR) krijgt hier een rol in.

3 ZIENSWIJZEN/VRAGEN INFORMATIEAVOND

Dit hoofdstuk bevat alle vragen die zijn gesteld tijdens de informatieavond met daaronder de reactie van de provincie.

3.1 Vraag van mw. W. Vervoort

Geen verlichting op de molens!

Antwoord

De effecten van verlichting op het landschap worden onderzocht in het MER. Verlichting is afhankelijk van het type turbine, waarbij de wettelijke normen worden gehanteerd. Voor meer informatie hierover kunt u het informatieblad 'Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland' raadplegen via:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2016/11/15/aanduiding-van-windturbines-en-windparken-op-het-nederlandse-vasteland>.

3.2 Vraag van Mw. R. Blits

Geen rode lampen op de molens.

Antwoord

De effecten van verlichting op het landschap worden onderzocht in het MER. Verlichting is afhankelijk van het type turbine, waarbij de wettelijke normen worden gehanteerd. Voor meer informatie hierover kunt u het informatieblad 'Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland' raadplegen via:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2016/11/15/aanduiding-van-windturbines-en-windparken-op-het-nederlandse-vasteland>.

3.3 Vraag van D. Lautenbach en Nynke Jaarsma

Jammer dat de provincie het Windprobleem helemaal afwentelt op ons gebied. Toevoeging via mail (16 februari 2017): Waardevermindering van ons pand aan de Terpweg 8 ,8747 te Wons. Last van geluidoverlast en slagschaduw. Aantasting van het woonklimaat en schade aan de natuur. Mogelijk gezondheidsklachten.

Antwoord afwenteling van het windprobleem op dit gebied

Provinciale Staten hebben besloten in te stemmen met het provinciale deel in de landelijke taakstelling van 6000 MW op land in 2020. Het Friese aandeel is 530,5 MW. De keuze voor de locatie is uitgewerkt in hoofdstuk 2 van de NRD.

Antwoord waardevermindering van ons pand aan de Terpweg 8 ,8747 te Wons

Indien er in individuele gevallen sprake is van een door een onafhankelijke planschade expert vastgestelde waardevermindering, kan er sprake zijn van planschadevergoeding. Waardevermindering aan woningen is geen milieueffect, en wordt niet in het MER onderzocht.

Antwoord last van geluidoverlast en slagschaduw

Uitgangspunt van de ontwikkeling is dat geen turbinetypes worden geplaatst op locaties die leiden tot een overschrijding van de geluidsnormen. Als de geluidsnormen worden overschreden, wordt curtailment toegepast.

Curtailment is het toepassen van een programma (geluidmodus) waarbij de snelheid van de rotorbladen wordt beperkt bij bepaalde windsnelheden: hiermee wordt de geluidbelasting bij die windsnelheden beperkt.

Bij het bepalen van de normafstand is rekening gehouden met de dominante windrichting. Ook ten aanzien van slagschaduw zullen maatregelen worden genomen om te voorkomen dat u dit meer dan 5 uur en 40 minuten per jaar (dit is de wettelijke norm voor slagschaduw) ervaart. Hierbij kan gedacht worden aan een stilstandregeling voor windturbines.

Antwoord aantasting van het woonklimaat en schade aan de natuur

De eventuele aantasting van het woonklimaat en schade aan de natuur zullen in het MER worden onderzocht aan de hand van objectieve, meetbare criteria zoals geluid, slagschaduw en (voor natuur) aan de hand van ecologisch onderzoek. De Omgevingsadviesraad kan adviseren over een zo goed mogelijke inpassing van het park in het landschap.

Antwoord mogelijk gezondheidsklachten

In het MER worden de effecten van het windpark onderzocht, in relatie tot de geldende wet- en regelgeving. Deze wettelijke normen: zijn vastgesteld voor bescherming van mens en milieu, waaronder gezondheidseffecten.

3.4 Vragen van Mw. H.G. Koops-Brals

3.4.1 Vervolgprocedure

“Landschap” etc. cultuurhistorisch etc. worden beschreven en in beeld gebracht. Wat gebeurt er dan met die conclusie als het onderzocht is, welke actie daarna? Dhr. Bruinsma gaf mij eerdere uitleg. Graag uitslag toesturen van MER.

Antwoord

De resultaten uit de onderzoeken over bijvoorbeeld landschap en cultuurhistorie worden weergegeven in het MER. Deze informatie is een vereiste voor het vaststellen van het Inpassingsplan en de Omgevingsvergunning. In het Inpassingsplan en de Omgevingsvergunning wordt beoordeeld of de effecten acceptabel zijn.

Het MER, (ontwerp)Inpassingsplan en de (ontwerp)besluiten worden openbaar gepubliceerd op de website van de provincie: www.fryslan.fr/nijhiddumhouw.

Ook worden er in de buurt informatieavonden georganiseerd zodra het MER, ontwerp-Inpassingsplan en de ontwerp-besluiten ter inzage liggen. Om op de hoogte te blijven over deze bijeenkomsten kunt u uw lokale kranten in de gaten houden voor een aankondiging.

3.4.2 Aanplakbiljet

Aanplakbiljet: Op: wat staat er in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Staat op “slagschaduw”, 2e zin, het 8e woord “kan”. De (slagschaduw) afwisseling tussen licht en donker etc. Mijns inziens is dit onjuiste voorlichting; het lijkt mij dusdanig “bedotten” van de ervaren werkelijkheid van vele omwonenden in de lande (zie blz. 35 NRD).

Antwoord

Dank voor uw reactie. Wij zullen hier bij toekomstige posters op letten.

3.4.3 Mens in zijn omgeving

In de zichtbare rapportage/voorlichting ontbreekt mijn inziens het begrip “Mens in zijn omgeving”. In sommige dorpen is de sfeer gespannen door het beleid: geen of wel molens! Het geeft kwade gezichten, ruzieachtige momenten en ontevredenheid met het hele proces van voorlichting en uitvoering. Graag uw aandacht daarvoor!

Antwoord

Door het voeren van een zo zorgvuldig mogelijk proces met formele ruimte voor inspraak en aanvullende informatieavonden én het instellen van een Omgevingsadviesraad wordt een zo groot mogelijke inspanning gedaan om een transparant proces te voeren, met aandacht voor de 'geluiden' uit de omgeving.

4 ZIENSWIJZE OMGEVINGSADVIESRAAD

Dit hoofdstuk bevat de zienswijze van de Omgevingsadviesraad met daaronder de reactie van de provincie. Vanwege de leesbaarheid is er per aspect een paragraaf opgenomen met zienswijze en antwoord.

4.1 Inleiding zienswijze OAR

Initiatiefnemers en provincie hebben de Omgevings Advies Raad (OAR) in de gelegenheid gesteld om, in afwijking van de in de concept notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) gestelde termijn tot indienen van zienswijzen, uiterlijk op 10 maart hun advies kenbaar te maken.

Hieronder volgen puntsgewijs, in chronologische volgorde, de bevindingen ten aanzien van de NRD, waarvoor de OAR de nadrukkelijke aandacht vraagt aan provincie en initiatiefnemers. De OAR verzoekt dan ook om de betreffende punten mee te nemen in de reactie-nota van de NRD en leest graag terug op welke manier aan de wensen en opmerkingen tegemoet wordt gekomen.

Antwoord

De punten van de OAR zijn meegenomen en in voorliggende Nota van Antwoord beantwoord. Daarbij wordt duidelijk gemaakt welke punten door de OAR zijn ingebracht.

4.2 Opstellingsvarianten

Primair stelt de OAR dat met de NRD nu onduidelijk is welke opstellingsvarianten er in beeld zijn, hoe deze zich verhouden in het landschap en wat de gevolgen voor omwonenden zijn.

Antwoord

In de NRD wordt de reikwijdte en het detailniveau van de onderzoeken in het MER bepaald. De opstellingsalternatieven worden in het MER nader uitgewerkt en beoordeeld. Effecten op onder andere landschap en leefomgeving worden hierin meegenomen.

4.3 Beoordeling gevolgen voor omwonenden

Voordat het voorkeursalternatief wordt vastgesteld dienen de (hinder) gevolgen voor omwonenden nadrukkelijk onderzocht en beoordeeld te worden.

Antwoord

De eventuele aantasting van het woonklimaat (hinder omwonenden) worden in het MER onderzocht aan de hand van objectieve, meetbare criteria: geluid en slagschaduw.

4.4 Omvang windpark Nij Hiddum-Houw

In de NRD wordt gesteld dat het nieuwe park 42 MW groot moet worden. De totale scope van 42 MW is in de NRD niet herleidbaar. Gelet op de saneringscomponent, is er sprake van een range van 41 – 44 MW, die afhankelijk is van het uiteindelijke aantal te saneren windmolens.

Een MER onderzoek is vereist om de effecten te onderzoeken bij maximale belasting van het gebied. Dit betekent dat met de onderzoeken in het MER uitgegaan moet worden van 44 MW in plaats van 42 MW. De strekking van deze tekst geldt voor het gehele document.

Antwoord

In de door Provinciale Staten op 26 oktober 2016 vastgestelde Startnotitie werd als randvoorwaarde aan GS meegegeven dat, naast de te saneren MW's, het toe te voegen

totale vermogen aan de locatie Nij Hiddum-Houw de 36 MW zo dicht mogelijk dient te benaderen, en dat de sanering moet plaatsvinden binnen de 25 procent omgevingsparticipatie. We zullen voor alle duidelijkheid '42 MW' veranderen in 'circa 42 MW'. Het MER gaat overigens standaard uit van de uitersten van de in NRD genoemde 3 ranges en zal dus als worst case ook kijken naar een groter opgesteld vermogen dan circa 42 MW.

4.5 Paragraaf 1.2 saneringsopgave

Ten aanzien van de saneringsopgave wordt gesteld dat er naast de sanering van de bestaande turbines van het huidige windpark Hiddum-Houw, gestreefd wordt naar sanering van (oudere) solitaire windturbines. Mits dit technisch, financieel en qua ruimtelijke inpassing op aanvaardbaar wijze kan plaatsvinden. Een definitie van deze criteria ontbreekt waardoor het toetskader onduidelijk is en afwegingen voor omwonenden niet controleerbaar zijn.

Antwoord

Uitgangspunt is dat de 5 MW van het huidige windpark Hiddum-Houw sowieso gesaneerd moet worden om plaatsing van het nieuwe windpark mogelijk te maken. De sanering van andere bestaande windmolens uit de buurt is afhankelijk van de wensen van de omwonenden en de uitkomsten van het nader onderzoek naar de gewenste ruimtelijke kwaliteit. In de Startnotitie hebben Provinciale Staten aangegeven dat eventuele sanering van omliggende molens moet passen binnen de maximaal 25 procent omgevingsparticipatie.

4.6 Paragraaf 2.1 conclusie planMER

De conclusie uit het planMER is dat in het optimale alternatief de ruimtelijke kwaliteit, natuur en de woon- en leefomgeving de belangrijkste aandachtspunten zijn. Met name effecten op geluid en slagschaduw dienen bij de nadere uitwerking van windturbineparken, in een later stadium, te worden opgelost. De OAR is benieuwd hoe dit wordt opgelost: wanneer e.e.a. wordt geïnventariseerd en hoe dit dan in de afwegingen wordt meegenomen.

Antwoord

De effecten van het voornemen, zoals geluid en slagschaduw, worden in het MER onderzocht. Dit MER is opgebouwd in twee fasen. In de eerste fase worden significante en onderscheidende milieueffecten beoordeeld, om op basis hiervan een keuze te kunnen maken voor het voorkeursalternatief. In fase 1 wordt ook een eerste aanzet gedaan voor mitigerende maatregelen, zoals bijvoorbeeld een stilstandsvoorziening om een overschrijding van de slagschaduwnorm op woningen te voorkomen. In de tweede fase van het MER worden de milieueffecten in detail onderzocht voor het voorkeursalternatief. Daarbij zullen voor zowel geluid als slagschaduw nauwkeurige berekeningen worden uitgevoerd, waarbij onder meer rekening wordt gehouden met de cumulatie van geluid.

4.7 Paragraaf 4.2 MER in twee fasen

Voordat een goed voorkeursalternatief (VKA) opgesteld kan worden, dient de onderliggende informatie juist en compleet te zijn. Onderliggende NRD geeft in ieder geval onvoldoende informatie om een goede afweging te maken om tot een VKA te komen. Ten aanzien van geluid en slagschaduw wordt onderaan deze brief een voorstel gedaan om voldoende informatie beschikbaar te krijgen om tot een betere afweging ten aanzien van de VKA te komen.

Antwoord

In de NRD wordt de reikwijdte en het detailniveau van de onderzoeken in het MER geïntroduceerd. De opstellingsalternatieven worden in het MER nader uitgewerkt en beoordeeld. Het MER wordt opgesteld in twee fasen. In de eerste fase van het MER worden de milieuaspecten beoordeeld waarop het project een significant effect heeft en waarvoor de

effecten onderscheidend zijn tussen de alternatieven. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om milieuthema's als landschap, ecologie, veiligheid en leefbaarheid. Door de milieueffecten van de verschillende alternatieven te beoordelen en met elkaar te vergelijken wordt, in samenhang met technische en economische haalbaarheidsaspecten, het voorkeursalternatief gekozen. In fase 2 worden de milieueffecten van het voorkeursalternatief in detail onderzocht.

4.8 Paragraaf 4.3 & 4.4.2 Alternatiewontwikkeling & alternatieven windpark Nij Hiddum-Houw

Bij de selectie van de alternatieven wordt de kwaliteit van de leefomgeving geborgd door geldende normen op het gebied van leefbaarheid in acht te nemen. In de basis geldt dat alternatieve(n) locaties meer moeten bieden dan het wettelijk kader. Voorgesteld wordt om hier 'in de geest' van de (nog niet vastgestelde) kaders van Fryslân Foar De Wind te handelen, waarbij alternatieven worden uitgewerkt met de intentie om te komen tot een betere inpassing.

Antwoord

Door de omgeving zo nadrukkelijk te betrekken bij het ontwerpproces en via de Omgevingsadviesraad te laten adviseren bij de selectie van de alternatieven menen wij in de geest van de adviezen van de Commissie van Advies van Fryslân foar de Wyn te werken.

4.9 Paragraaf 4.4.2 Plaatsingszone windpark Nij Hiddum-Houw

In de NRD is te lezen dat de plaatsingszone kleiner wordt, naar mate de windturbines groter worden. Dit is onjuist. Hoe groter de rotordiameter, hoe groter de benodigde ruimte voor de plaatsing van windturbines. Dit 'extra' ruimtebeslag is groter dan de vermindering van het ruimtebeslag ten gevolge van een kleiner aantal benodigde turbines.

Bij de vaststelling van de plaatsingszone is op dit moment geen rekening gehouden met beperkingen vanuit de thema's leefbaarheid, natuur en landschap. Op dit moment zijn deze beperkingen niet voldoende definieerbaar en daarom nog niet zichtbaar te maken op de kaart met plaatsingszone. Hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek zal plaatsvinden in fase 1 van het MER. De OAR is benieuwd hoe betreffende beperkingen worden gedefinieerd en een plek krijgen op de kaart met de plaatsingszone.

Antwoord

In de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau is een plaatsingszone gedefinieerd. Deze zone geeft aan, dat het onderzoek naar de plaatsing van de turbines voor het Windpark Nij Hiddum-Houw wordt beperkt tot deze zone. In het MER worden alternatieven onderzocht om het windpark binnen deze zone te realiseren, en wat de effecten daarvan zijn voor het milieu. Hierbij worden eventuele effecten en belemmeringen zoals geluid, slagschaduw en veiligheid betrokken.

4.10 Paragraaf 4.4.2 Toelichting op de opstelling van windturbines per alternatief

De exacte opstelling wordt per alternatief tijdens de m.e.r. procedure op basis van milieueffecten, fysieke omstandigheden en technische mogelijkheden uitgewerkt. De OAR gaat er van uit dat zij nadrukkelijk wordt betrokken / geconsulteerd bij de nadere uitwerking en is benieuwd op basis van welke specifieke aspecten deze nadere uitwerking plaatsvindt en wat daarbij de criteria zijn.

Antwoord

De OAR wordt zo vroeg mogelijk en zo volledig mogelijk bij het proces betrokken. Een advies vanuit de OAR ten aanzien van de criteria die, naast de wettelijke vereisten, een rol moeten spelen in de beoordeling van de alternatieven wordt op prijs gesteld.

4.11 Paragraaf 5.5.3 Geluid en slagschaduw

De voorgestelde wettelijke onderzoeksmethodiek wordt door de omwonenden als te beperkt gezien. De OAR stelt daarom voor om niet sec / strikt te toetsen op alleen wettelijke normen, maar ook te onderzoeken hoe de hinderbeleving zoveel mogelijk beperkt kan worden en daartoe de onderzoeksmethodiek uit te breiden. Ten aanzien van geluid wordt voorgesteld de onderzoeksmethodiek uit te breiden met een extra geluidscontour, te weten de 42Lden. Verdere invulling van de rekenmethodiek zoals die is toegepast bij Windmolenpark Elzenburg-de Geer Oss.

Antwoord

De methodiek voor het bepalen van de overschrijding van geluidsnormen en het bepalen van geluidhinder wordt op eenzelfde manier zoals die is toegepast bij windmolenpark Elzenburg-de Geer Oss uitgevoerd. Het is verplicht te toetsen of geluidsgevoelige objecten een overschrijding van de norm ondervinden. Naast deze verplichting wordt ook bepaald of er mogelijk hinder kan optreden onder de norm. Met 5 dB klassen wordt gekeken hoeveel gevoelige objecten binnen deze klassen liggen, daarmee wordt ook de 42 dB Lden contour meegenomen. Tevens wordt het effect van mitigerende maatregelen op de geluidsgevoelige objecten meegenomen in het onderzoek.

4.12 Slagschaduw

Ten aanzien van slagschaduw wordt voorgesteld om in de rapportage en afweging van het VKA de totale slagschaduw mee te nemen en als uitgangspunt een maximum van 6 uur per jaar te hanteren.

Antwoord

Voor de onderzoeken in het MER wordt de wettelijke norm van 5 uur en 40 minuten gehanteerd voor slagschaduw.

5 TOETSINGSADVIES COMMISSIE VOOR DE M.E.R.

De adviezen van de Commissie voor de m.e.r. worden in het ontwerp MER meegenomen. Het advies van de Commissie voor de m.e.r. staat in de bijlage van deze Nota van Antwoord. De hoofdpunten van het advies waren: locatiealternatieven, inrichtingsalternatieven, energieopbrengst, landschap, archeologie, natuur, bodem en water, woon/leefmilieu en veiligheid. Het thema 'locatiealternatieven' is een onderdeel waar de provincie in deze Nota van Antwoord een inhoudelijke reactie op geeft:

3.2.1 Locatiealternatieven

Het PIP is het eerste besluit waarin de locatie Nij Hiddum-Houw wordt vastgelegd. In de notitie R&D wordt ingegaan op de totstandkomingsgeschiedenis van deze locatiekeuze om de provinciale opgave voor windenergie te kunnen realiseren. Er wordt aangegeven dat de locatie Nij Hiddum-Houw geschikt is voor windenergie en dat andere locaties in de provincie Fryslân per saldo vergelijkbaar zijn, althans niet beter scoren op milieueffecten dan Nij Hiddum-Houw. Daarbij wordt nagenoeg niet ingegaan op de milieueffecten van andere locaties. Het is onvoldoende om alleen te verwijzen naar de effectenmatrix van september 2014 (Bijlage VI uit de notitie R&D).

Het is van belang om in het MER helder de (milieu)argumenten te beschrijven op grond waarvan de locatie Nij Hiddum-Houw de voorkeur heeft boven andere mogelijke locaties. Geef in het MER daarom een heldere beschrijving in hoeverre de locatie Nij Hiddum-Houw vergelijkbaar, beter of slechter scoort ten opzichte van andere mogelijke locaties. Ga daarbij in ieder geval in op de aspecten leefomgeving, landschap, natuur en energieopbrengst en motiveer de keuze voor locaties waarmee Nij Hiddum-Houw wordt vergeleken. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de effectenmatrix en andere eerdere studies, mits deze informatie per aspect wordt beoordeeld, en de conclusies navolgbaar zijn.

Antwoord

Dit advies zal worden overgenomen. In het inleidende hoofdstuk van het MER zal aandacht worden besteed aan de keuze voor deze locatie. De andere locaties die in beeld zijn geweest, zullen in relatie tot de gekozen locatie in beeld worden gebracht. De thema's uit de effectenmatrix zijn daarbij leidend.

Bijlage 1: Toetsingsadvies Commissie voor de m.e.r. over de NRD d.d.20 maart 2017